

ЗАПОРОЖЧЕНКО К.О., ст..гр. 504-ОАм,

Наук. керів.: Андрос С.В., к.е.н., доц.

Інститут магістерської та післядипломної освіти Університету банківської справи Національного банку України (УБС НБУ),

м. Київ

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ

Розглянуто особливості здійснення депозитних операцій комерційними банками України. Проаналізовано існуючі відсоткові ставки за депозитами. Визначено рейтинг банків по залученню коштів населення.

Актуальність. Банки є ключовою ланкою економічної системи країни, оскільки саме вони виконують одну з найважливіших економічних функцій з акумуляції тимчасово вільних коштів підприємств та населення з їх подальшим спрямуванням на забезпечення виробництва, розвитку як окремого суб'єкта господарської діяльності, так і економічної системи.

Мета дослідження. Полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та здійсненні аналізу депозитної бази комерційних банків України.

Основна частина. Депозит (вклад) – кошти, внесені в банк клієнтами – фізичними чи юридичними особами, які зберігаються на їх рахунках та використовуються відповідно до режиму рахунку і банківського законодавства. Сума, строки та умови приймання вкладів визначаються між банком та вкладником на договірних засадах. Залучення банком депозитів підтверджується: договором банківського рахунку; договором банківського вкладу з видачею ощадної книжки, сертифіката чи іншого документа, що підтверджує внесення грошової суми або банківських металів і відповідає вимогам, установленим законом [1].

Законодавче регулювання депозитних операцій забезпечується: Цивільним кодексом України [2]; Законом України (ЗУ) № 2346 “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” [3]; ЗУ № 2121 “Про банки і банківську діяльність” [4]; Постановою НБУ № 492 «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах» [1]; Постановою № 516 «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами» [5].

Відсоткові ставки за вкладними операціями встановлюються банками самостійно, проте НБУ регулює їх шляхом визначення індикативного розміру відсоткових ставок. Особливість депозиту полягає в його двоїстій природі. Для вкладника депозит є потенційними грошима, які він може надати в обіг. Водночас «банківські гроші» дають змогу отримати дохід у вигляді відсотків. Тобто, з одного боку, це грошові ресурси, а з іншого – це капітал, що приносить прибуток.

Зазначимо, що журнал «Деньги» виділив 4 групи альтернативних депозитів – металеві рахунки, депозити в рідкісній валюті, мультивалютні

вклади і депозити з авансовою виплатою відсотків. Неодноразово наголошувалося на високій прибутковості інвестицій у золото. З огляду зазначеного, пропонується розглянути дані для порівняння – вартість золота зросла в цьому році на 27%, і одночасно відсотки по металевому депозиту збільшилися на 1-2%. Депозити в рідкісній валюті пропонують лише кілька банків в Україні. Вклади в швейцарських франках приймають «Укрексімбанк» і «ОТР банк» під 4,5% річних. Рублевий вклад – «Форум» і «Ощадбанк» під 3% річних. Мультивалютні вклади – це ті, які в рамках дії договору дозволяють переводити суму вкладу з однієї валюти в іншу. Такі депозити пропонують Правекс-банк, банк "Форум" и Индекс-банк. Авансові депозити характеризуються виплатою відсотків під час відкриття депозитного рахунку [6].

За 2011 р. 102 банки зі 127-ми, які входять до Асоціації Українських Банків (АУБ), збільшили свій портфель депозитів фізичних осіб. Двадцять банків з найбільшим, за даними АУБ, приростом залучили від населення понад 35,5 млрд. грн., коли загальний приріст коштів становив 314,7 млрд. грн. Перше місце зайняв ПриватБанк з приростом в більш ніж 12,5 млрд. грн., для порівняння в 2010 р. цей показник збільшився на 17,89 млрд. грн. Другу позицію займає державний Ощадбанк. Він вагомо збільшив свій депозитний портфель за рахунок переказу у цей банк вкладів Родовід Банку, сума яких становила більше трьох млрд. грн., і багато з яких вкладники так і залишили на строкових депозитах в Ощадбанку. Третє місце рейтингу зайняв Перший Український Міжнародний Банк, нарощення депозитного капіталу якого за 2011р. в сумі склало 2,4 млрд. грн. У липні цього ж року дана установа приєднала до себе Донгорбанк з його портфелем депозитів фізичних осіб, який за даними АУБ на 1.07.2011 р. становив близько 2,3 млрд. грн. Збільшення матеріальної бази банків надасть можливість останнім здійснювати прибуткові операції (кредитування, торгівля).

В 2011 р. в структурі коштів, залучених банками від населення, стала превалювати національна грошова одиниця. Так, якщо на початок 2010 р. банківські ресурси в національній валюті становили 46% портфеля коштів фізичних осіб, то на початок 2011-го - вже близько 51%. Станом на 11.02.2012 р. їх частка становить приблизно 58%. Така зростаюча тенденція свідчить про поступове укріплення національної валюти, що супроводжується помірним відтоком іноземного капіталу [7]. Середні депозитні ставки станом на 1 лютого 2012 р. становлять по найбільш популярному депозиту в національній валюті з терміном розміщення 12 місяців, можливістю поповнення і щомісячною виплатою відсотків на картку становить 12,5-15%. Вклад без поповнення і з виплатою відсотків в кінці терміну дозволить отримати максимальну ставку від 15 до 17% річних. По шестимісячному депозиту банки пропонують 14,6%, по тримісячному - близько 13%, покласти гривні на місяць можна під 8,5-10,5% [8].

Висновки. Поява на українському ринку банківських послуг нових продуктів, таких як депозити в рідкісній валюті, металеві рахунки тощо свідчить про розвиток банківського сектору. Слід зауважити про низькі

відсоткові ставки за ними, причиною чого є нововведення послуг, які поки не набули широкого використання. Невисокий розмір середніх депозитних ставок пов'язаний з негативними наслідками фінансової кризи. Недовіра до банків, побоювання втрати своїх заощаджень, зниження рівня життя населення – є причинами зниження попиту на депозити серед населення. Це призводить відповідно і до зменшення пропозиції, у вигляді відсоткових ставок, по вкладам. Процес ефективного формування та використання залучених коштів необхідно розглядати як базовий об'єкт регулювання банківської діяльності.

Бібліографічний список

1. Постановою НБУ №492 «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах» від 12.11.2003 за №1172/8493 – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

2. Цивільний кодекс України №40-44 із змінами і доповненнями, внесеними ЗУ №4416-VI від 21.02.2012– [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

3. Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 05.04.2001 №2346 із змінами і доповненнями, внесеними ЗУ №3610-VI від 07.07.2011 – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

4. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 №212 із змінами і доповненнями, внесеними ЗУ [від 22 вересня 2011 р. №3795-VI](#) – [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T002121.html.

5. Постанова № 516 «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами» від 03.12.2003 – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>.

6. Буруль О. Рейтинг екзотичних банківських вкладов /Буруль О.// Газета «Деньги» – [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://dengi.ua/clauses/28541_Rejting_ekzotichnyh_bankovskih_vkladov.htm

7. Резніченко Є. Які банки наростили портфель вкладів фізичних осіб в 2011 році: огляд ринку депозитів на 08.02.2012. – [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://ua.prostobank.ua/depoziti/statti/yaki_banki_narostili_portfel_vkladiv_fizosib_v_2011_rotsi_oglyad_rinku_depozitiv_na_8_lyutogo_2012_rok_u.

8. Населення прикрилося долларом /Журнал «Дебет-Кредит» – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://news.dtk.com.ua/show/ukr/article/16465.html>.